

2009:36

Everöd kyrka - konservering av predikstol

Antikvarisk kontroll, 2009

Lotta Eriksson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2009:36

Everöd kyrka

- konservering av predikstol

Antikvarisk kontroll, 2009
Everöd socken, 1038
Kristianstad kommun
Skåne län

Lotta Eriksson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2009 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2009:36
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Spegelfältet mot ytterväggen med evangelisten Johannes var det parti av predikstolen som var i sämst skick innan konserveringsarbetet.
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

EVERÖD KYRKA

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter.....	5
Historik med relevans för ärendet.....	5
Utförda åtgärder	6
Avvikelser från arbetshandlingarna.....	6
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder.....	7
Övriga handlingar med relevans för ärendet	7

Skånekartan med Kristianstad kommun och Everöd markerade.

Fastighetskartan, del av blad 2D9i, med Everöd kyrka markerad.

Sammanfattning av utförda åtgärder

I Everöd kyrka har predikstolen med tillhörande baldakin och trappa målningskonserverats. Separat rapport kommer att upprättas av konservator.

Administrativa uppgifter

Objekt	Everöd kyrka
Socken	Everöd, 1038
Kommun	Kristianstad
Arbetshandlingar	Konservator Herman Andersson AB, 2006-10-09
Länsstyrelsens beslut	2006-11-27 (dnr 433-52001-06)
Regionmuseets dnr	K12.30-439-06
Byggherre/beställare	Everödsbygdens församling
Byggleddare/arkitekt	-
Entreprenör	Konservator Herman Andersson AB
Antikvarisk kontrollant	Regionmuseet Kristianstad/ Landsantikvaren i Skåne genom Lotta Eriksson
Byggnadstid	april –maj 2009
Antikvarisk slutbesiktning	2009-05-11
Kyrkoantikvarisk ersättning	Ja

Historik med relevans för ärendet

Everöd kyrka är uppförd i romansk stil med långhus, kor med absid samt brett torn i väster kring 1100-talets mitt. På grund av befolkningsökningen i socknen tillbyggdes kyrkan med en nykyrka på långhusets norra sida under 1770-talet och 1837 öppnades en ny ingång genom tornet då också det nuvarande vapenhuset tillkom. Kyrkorummets väggar och valv är försedda med kalkmålningar från tre olika perioder, 1200-talets första hälft, 1770-talet samt 1800-talets senare hälft.

Predikstolen med korg och baldakin av ek är från 1600-talets början och placerad i långhusets sydöstra hörn. Korgen har fyra stycken speglar snidade ornament föreställande de fyra evangelisterna di runbågiga nischer med beslagsornamentik. Spegelarna flankeras av kolonner med kompositkapitäl. Korgens botten har målad beslagsornamentik och vilar på en sexkantig slank fot. Det tillhörande ljudtaket är sexkantigt med spegelindelad undersida varifrån en förgylld duva hänger. Såväl undersidans som ovsidans kanter är försedda med skulpterad dekor. Nuvarande bemålning är utförd av målaren N F Aspegren vid kyrkans restaurering 1861-62. Den är utförd i vitt, blått och ljust grått med detaljer i slagmetallförgyllning.

***Ovan:** Predikstolens överkant mot söder med sentida ilagning mot muren. Denna har målats in i kulör överensstämmande med korgen i övrigt. **T. h:** Korgens botten mot norr med tidigare skrapprov redovisandes en tidigare blå bottenkulör. Dessa prov har retuscherats över efter dokumentation av konservator.*

Utförda åtgärder

Predikstolen med tillhörande baldakin var kraftigt nedsmutsade och korgen uppvisade framför allt på spegeln mot söder (den med evangelisten Johannes) en omfattande uppskalning av färgskikten. Arbetena inleddes med rengöring varefter färgfästning och mindre retuscheringsarbeten vidtog. Ett mindre antal lösa delar har limmats fast med trälim. De äldre provskrapningar som framstod som störande för helhetsintrycket av predikstolen har retuscherats medan två lite större framskrapade ytor sparades på dels inskriptionsfältet under den södra spegeln samt på korgens botten. Konservator har dokumenterat de framskrapade kulörerna som retuscherats över. Den träbit som korgens överkant kompletterats med mot yttervägg har målats in i kulör överensstämmande med korgen i övrigt.

Vid slutbesiktningen diskuterades behovet av en säkring av det nordöstligaste spegelfältet (det med evangelisten Matteus) som av både konservator och församlingens kyrkoherde upplevdes som löst och risken för att det vid en oför-siktig rörelse av prästen i samband med predikan skulle falla ur var överhängande. Beslut togs om att säkra hela spegeln genom infogning av träkilar.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Förutom ovan beskrivna säkringsarbete medels kilar har inga avvikelser skett. Val av kulör på retuscher och nymålning har utförts av konservator då antikvarisk kontrollant ansåg att det låg inom dennes kompetensområde.

T. v: Baldakinens undersida efter rengöring. En del är avsiktligt lämnad för demonstration för kyrkorådet. Även denna yta ska rengöras innan arbetena avslutas. *Ovan:* Tidigare provskrapning på korgens entablement mot söder. Denna yta lämnades utan åtgärd som en referensyta.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Konserveringsarbetena har skett i enlighet med av länsstyrelsen godkända handlingar och i samråd med antikvarisk kontrollant. Retuscheringsarbetet har skett med stor omsorg till befintlig bemålning och valet att retuschera vissa av de äldre skrapproven men behålla några referensytor har skett i dialog mellan antikvarisk kontrollant, konservator och beställare.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2006-10-09	Konservator Herman Andersson AB: Program avseende konservering av predikstol i Everöds kyrka
2006-11-27	Länsstyrelsen: Beslut (dnr 433-52001-06)
2006-12-04	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne: Kontrollplan och kostnadsberäkning antikvarisk kontroll
2007-09-19	Lunds stift: Beslut om kyrkoantikvarisk ersättning (dnr 2444-4/06)
2009-05-11	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne: Antikvariskt slutintyg

Kristianstad 2009-05-11

Lotta Eriksson

Regionmuseets rapportserie 2009

Kulturmiljö

1. Bröddarps mölla, Västra Ingelstads sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2008
2. Fjälstorps småskola, - restaurering av uthus, Brunnby sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
3. Gamlegård – fasadrestaurering, Helsingborgs stad, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
4. Hajen 13, Höganäs sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
5. Täckarehuset – restaurering av två jordkällare, Brösarps sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
6. Gravarna i Askgården – i skuggan av Flyinge kungsgård, Södra Sandby sn, FU, Helene Wilhelmson, 2002
7. Åter på Hammar 9:21, Nosaby sn, FU, Anders Edring 2009
8. Ruveröds kvarn – rekonstruktion av dämme och kvarnlucka, Riseberga sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2008
9. Renovering av balkonger på Tranchellska huset, AK, Mia Jungskär 2008
10. Hovdala slott huvudbyggnaden – dokumentation i samband med fasadrenovering, Brönneustads sn, BAD, Kristina Nilén, 2007
11. Hovdala slott hus D – invändig restaurering av ”Noras fåfånga”, Brönneustads sn, AK & BD, Kristina Nilén, 2007-2008
12. Krageholms mölla – i ny papp, Sövestads sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
13. Skånbergs mölla – renovering av hättan, Gladsax sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
14. Kvihusa 1:2 – åtgärder på tak till ekonomibyggnad, Eljaröd sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
15. Boplatser och en grav vid Norreskog, Ivetofta sn, FU, Tony Björk, 2008
16. Dunderbacken. Arkeologisk forskningsundersökning inom ärkebiskopsborgen i Åhus, Johan Dahln, 2008
17. Stångby kyrka, invändig restaurering och mögelsanering, Stångby sn, AK, Petter Jansson 2007-2008
18. Lövestads kyrka, utvändigt renovering, Lövestads sn, AK, Petter Jansson 2008
19. Öja kyrka, utvändigt renovering, Öja sn, AK, Petter Jansson 2008
20. Östra Vemmenhögs kyrka, renovering av tak, Östra Vemmenhögs sn, AK, Petter Jansson 2008
21. Näs kyrka, fasader och tak, Trollenäs sn, AK, Petter Jansson 2008
22. Att flytta en gravsten – Torben Billes gravsten i Lunds domkyrka, Lunds sn, AK, Petter Jansson 2008-2009
23. Cement, järn och berg, Södra Mellby sn, FU/SÖ, Bertil Helgesson 2008
24. Tobaksprojektet 2008, projektrapport, Jimmy Juhlin Alftberg med bidrag av Åsa Jakobsson, 2009
25. Frillestads kyrka – utvändigt renovering, Frillestads sn, AK, Heikki Ranta 2008
26. Norra Rörums kyrka – nyläggning av spåntak, Norra Rörums sn, AK, Heikki Ranta 2008
27. Schaktning vid Bosjö kloster kyrka, Bosjö sn, FU, Jan Kockum 2009
28. Glimmebodagården – omläggning av två takstin, Brösarps sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2008
29. Glimmebodagården – restaurering av fönster och dörrar, Brösarps sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2008
30. Loshults kyrkas orgelfasad, Loshults sn, AK, Lotta Eriksson, 2009
31. Fjärrvärme i Åhus, Åhus sn, FU, Jan Kockum och Catherine Svensson, 2001-2002
32. Yxor och brunnar i Härlöv, Kristianstad, SU, Tony Björk & Helene Wilhelmson, 2008
33. Harlösa kyrka, Relikskrin? & byggnadslämningar, schaktningsövervakning, 2006, Harlösa sn, Johan Dahln
34. pparslövs kSkeyrka - absidarbeten, Skepparslöv sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2009
35. Övraby mölla - utbyte av vingar, Övraby socken, AK, Helene Stalin Åkesson, 2009
36. Everöds kyrka - konservering av predikstol, Everöd sn, AK, Lotta Eriksson, 2009

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

